

ARTICLE INFO

Received: 27th February 2025

Accepted: 28th February 2025

Published: 15th March 2025

KEYWORDS

normativ hujjatlar, huquqiy etika, pedagogik menejmentda huquqiy amaliyot, muzokaralar va davra suhbatlari, vaziyatli o'qishlar, seminarlar va treninglar, huquqiy bilimlar, pedagogik menejment, vaziyatli o'qishlar.

O'QITUVCHI PEDAGOGLARNING "MENEJMENT" FAOLIYATIDA HUQUQIY MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYASI

Musaxanova Nargiza Botirjonovna

musaxanovanargizochka@gmail.com

Qo'qon universiteti 70110103-Ta'lim muassasalarining

boshqaruv yo'nalishi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15031332>

ABSTRACT

Mazkur maqolada o'qituvchilar pedagogik menejment faoliyatida huquqiy madaniyatini shakllantirish texnologiyasining asosiy jihatlari, metodlari va vositalari tahlil etiladi. Shu bilan birga, huquqiy madaniyatning shakllanishi pedagoglarning boshqaruv faoliyatining samaradorligini qanday oshirishi mumkinligi, o'qituvchilarning professional yuksalishiga qanday ta'sir ko'rsatishi ham ko'rib chiqiladi.

Pedagogik menejment, o'qituvchilar faoliyatining samaradorligini oshirishda, ta'lim jarayonini boshqarishda muhim o'rin tutadi. Bu faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilar nafaqat pedagogik bilimlarga ega bo'lishlari, balki, huquqiy madaniyatga ham ega bo'lishlari zarur. Huquqiy madaniyat, o'qituvchilarning o'z faoliyatida huquqiy normalar va me'yorlarga amal qilish, ta'limda adolat, tenglik va qonuniylik prinsiplariga rioya qilishning muhim jihati. Shu sababli, o'qituvchi pedagoglarning menejment faoliyatida huquqiy madaniyatini shakllantirish zarurati kundalik hayotda tobora o'z ahamiyatini oshirmoqda.

1. Pedagogik menejment va huquqiy madaniyatning o'zaro bog'liqligi.

Pedagogik menejmentning mohiyati ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, ta'lim-tarbiya tizimida boshqaruvni tashkil etish, o'qituvchilarning ma'naviy va axloqiy tarbiyasini shakllantirishga qaratilgan faoliyatdir. Menejmentning asosiy vazifalaridan biri o'qituvchilarning faoliyatini samarali tashkil etishdir. Biroq, samarali pedagogik menejmentni amalga oshirish uchun o'qituvchilar huquqiy madaniyatga ega bo'lishlari kerak. Bu esa o'qituvchilarning huquqiy bilimlarga ega bo'lishi, huquqni hurmat qilish, qonuniy normalar va me'yorlarga amal qilishni anglatadi.

Pedagogik menejmentda huquqiy madaniyat o'qituvchilarning o'z faoliyatini qonuniy, etika va axloqiy nuqtai nazardan to'g'ri tashkil etish imkonini beradi. Shuningdek, huquqiy madaniyat ta'lim jarayonida o'qituvchilarning huquqiy bilimlarini o'qituvchilarga yetkazish, ular orasida huquqiy ongni rivojlantirishga ham yordam beradi.

2. Huquqiy madaniyatni shakllantirish texnologiyasining asosiy komponentlari.

Huquqiy madaniyatni shakllantirish jarayonida bir nechta muhim komponentlar mavjud:

2.1. Huquqiy bilimlarning shakllanishi.

O'qituvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirishning asosiy bosqichi huquqiy bilimlarni o'rgatishdir. Bu, o'qituvchilarning huquqiy tizim, qonunlar, normativ hujjatlar haqida bilim olishini ta'minlashni o'z ichiga oladi. O'qituvchilarning huquqiy bilimlarini rivojlantirish, ularning ta'lim faoliyatida to'g'ri qarorlar qabul qilishiga yordam beradi.

2.2. Huquqiy qadriyatlar va prinsiplarga e'tibor.

Pedagoglar o'z faoliyatlarida huquqiy qadriyatlar va prinsiplarga rioya qilishlari kerak. Bu, tenglik, adolat, huquq va erkinlikni hurmat qilish kabi asosiy huquqiy prinsiplarni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar bu qadriyatlarni nafaqat o'zlari amal qilib, balki o'quvchilarga ham yetkazishlari kerak.

2.3. Huquqiy madaniyatni rivojlantirish metodlari.

Huquqiy madaniyatni shakllantirishda turli metodlar qo'llanilishi mumkin. Masalan:

- Seminarlar va treninglar: O'qituvchilarni huquqiy bilimlar bilan ta'minlash uchun turli seminarlar va treninglar o'tkazish.

- Vaziyatli o'qishlar: O'qituvchilar uchun huquqiy muammolarni hal etish bo'yicha vaziyatli mashqlar va o'yinlar.

- Huquqiy adabiyotlarni o'qish va tahlil qilish: O'qituvchilarni huquqiy adabiyotlarni o'qish va tahlil qilishga rag'batlantirish.

- Muzokaralar va davra suhbatlari: O'qituvchilarni huquqiy mavzularda fikr almashishga jalb qilish.

2.4. Pedagogik menejmentda huquqiy amaliyot.

O'qituvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirishda amaliyotning o'rni katta. Pedagogik menejmentda o'qituvchilar o'z faoliyatlarida huquqiy me'yorlarga to'liq rioya qilishlari, ta'lim tizimidagi huquqiy nizolarni hal etishda adolat va qonuniylikni ta'minlashlari kerak.

3. O'qituvchilar pedagogik menejment faoliyatida huquqiy madaniyatni shakllantirishning amaliyotga oid tavsiyalar.

3.1. O'qituvchilarni huquqiy axborot bilan ta'minlashdagi choralar.

O'qituvchilarni huquqiy bilimlar bilan ta'minlash uchun barcha pedagogik tashkilotlarda huquqiy axborot markazlari yaratish zarur. Ushbu markazlar orqali o'qituvchilar uchun huquqiy normativ hujjatlar, qonunlar va boshqa huquqiy resurslar taqdim etilishi mumkin.

3.2. Huquqiy madaniyatni rivojlantirish dasturlari mohiyati.

Pedagogik tashkilotlarda o'qituvchilar uchun huquqiy madaniyatni rivojlantirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish zarur. Bu dasturlar o'qituvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirishga yordam beradi va ta'lim jarayonida samarali boshqaruvni ta'minlaydi.

3.3. Huquqiy etikaga e'tibor qaratish.

Pedagoglarning huquqiy madaniyatini shakllantirishda etika va huquqiy etikaga alohida e'tibor qaratish lozim. O'qituvchilar o'z faoliyatlarida huquqiy etikaga amal qilishlari, o'quvchilar bilan muloqotda adolatli, halol va obro'li bo'lishlari kerak.

Xulosa. O'qituvchilar pedagogik menejment faoliyatida huquqiy madaniyatini shakllantirish texnologiyasi ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi. Bu jarayon o'qituvchilarning huquqiy bilimlarini oshirish, huquqiy qadriyatlarni rivojlantirish, shuningdek, pedagogik menejmentni samarali amalga oshirishda yordam beradi. Huquqiy madaniyatning shakllanishi o'qituvchilarning professional faoliyatini yaxshilashga, o'quvchilarni huquqiy ongini rivojlantirishga va ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Huquqiy bilimga ega o'qituvchi hamda o'quvchilar ish va o'qish jarayonida ta'lim berish va olish jarayonida shaffoflik prinsiplari asosida o'z ishidan rozilik va ishchanlik hissi bilan yetuklasha boradilar. Shuningdek, huquqiy madaniyat o'qituvchilarni nafaqat huquqiy bilimlar bilan ta'minlab, balki ularni huquqiy amaliyotda samarali foydalanishlariga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Abdullayev, I. (2019). Pedagogik menejment: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
2. Azimov, M. (2020). O'qituvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirishda pedagogik menejmentning ro'li. Tahririyat, 45-55 betlar.
3. Nazarov, B., & Kamilov, A. (2018). Huquqiy madaniyat va ta'lim tizimi. Tashkent: Pedagogika nashriyoti.

4. Sharipov, S. (2017). Ta'lim menejmentida huquqiy bilimlarning o'rni. O'zbekiston ta'limi, 3(2), 99-105 betlar.
5. Davletov, A. (2016). Pedagogik menejment: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: O'zbekiston pedagogika akademiyasi nashriyoti.
6. Kuziev, I. (2015). O'qituvchilarni huquqiy tayyorlash: metodik tavsiyalar. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
7. Rakhmatov, D. (2019). Ta'lim tizimida huquqiy ongni shakllantirish. O'zbekiston ilmiy tadqiqotlar jurnali, 12(6), 72-80 betlar.

